

„EDINOST“
 izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ . . . 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ . . . 18.—
 Naročnine se plačujejo naprej na naročbe brez priložene naročnine se sprava ne szira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglaš se računa po tarifu v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prestop, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, oamrtnice in javne zahvale, domači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglaš sprejema upravništvo ulice Molino pišole št. 3, II. nadst. Naročnine in oglaš je plačevati loce Trst. Odprte reklame sije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

VABILO na javni narodni shod, ki ga sklicuje pol. društvo „Edinost“ v hiši gospoda Matija Sancin-Yrba v Škednju v nedeljo dne 29. t. m. ob 3¹/₂ uri popoldne.

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika.
2. Utemeljevanje resolucije radi osnutja okrajnega glavarstva za tržaško okolico.
3. Eventuelni predlogi.

Tržaški in okoličanski Slovenci!

Sedaj Vam je prilika, da pokažete svoje zanimanje za javne stvari Vaše občine, in po tem takem tudi za svoj lastni blagor. Vsakemu bode prilika, da pove, kar mu je na srcu. Politično društvo „Edinost“ sklicuje zaporedoma shode po okolici, a okoličanom je dolžnost, da se v velikem številu udeležijo teh shodov in da posežejo tudi v razpravo, kajti le tako izvedo bodoči poslanci, česa želi in zahteva ljudstvo.

Odbor političnega društva „Edinost“.

Javni shod

polit. društva „Edinost“ dne 22. novembra 1896
na Opčinah.

Iz kratke vesti v današnjem zjutranjem izdanju so se mogli posneti spoštovani čitatelji naši, da je bil shod, ki ga je sklicalo politično društvo „Edinost“ minolo nedeljo na Opčinah, uprav impozanten. Ta impozantna manifestacija je bila najprimernejši odgovor na dogodke od prejšnje nedelje. Lahko rečemo, da je strastno in slepo postopanje organov mestnega magistrata uprav izzvalo krepko reakcijo tudi v V. okraju. Nrav in tenden-cija te manifestacije je kaj izrazito odsevala v ovaciji, ki so jo priredili zborovalci zastopniku cesarske oblasti. Nrav te ovacije je bila dvojna: pozitivna in negativna. Shod je dal duška svojemu zadoščenju, da je prvič došel zastopati javno oblast organ, o katerem so bili uverjeni zborovalci, da nimalo ne bode krtil svobode govora, dokler se bodo razprave gibale v mejah pristojnosti; v drugo pa so zborovalci se svojo ovacijo hoteli ob-soditi — nekega drugega!

Prostrana dvorana g. Ivana Goriupa je bilo

natlačena do zadnjega prostorčka, a kakih 200 ljudi je moralo stati še zunaj na hodnikih. Zbra-nih je bilo kakih 500 mož. Nekak slavnostni vzduh je vel po natlačeni dvorani; bilo je, kakor da se jim je odvalil kamen od srca. Tudi nasprotniki so bili poslali par svojih zastopnikov, nam je bilo drago to, kajti po hlapcih sodili smo tudi gospo-darje. Že med pozdravnim govorom g. predsednika Mandića čuti je bilo iz jednega kota zabavljanja par — pijancev, a pred hišo Goriupovo je vriščalo kakih deset otročaje. Toda vse to je bilo le kratka epizoda — v označenje naših nasprotnikov. Pijanci so morali iz dvorane, otroci pa spat. Se-veda je žalostno, da nasprotniki zlorabljajo celo nevedne otroke za take demonstracije in jih s tem le — kvarije. Take nastopanje mora vzbuditi le indignacijo vseh treznih ljudi.

Ob splošni pozornosti je gesp. predsednik Mandić ob 4. pop. otvoril shod, predstavivši zbo-rovalcem poslance Nabergoja, Vatovca in Dollenza. Le-tem so zborovalci zaklicali prisrčen „živio“. Zahvalivši se iskreno na ogromni udeležbi, rekel je predsednik, da mu je v posebno zadoščenje, da more na Opčinah danes prvič predstaviti e.

navaden. Na stanovanju nekega Primorca pravnik-a smo sedeli navadno proti večeru okolo mize, ka-deči in srkajoči plzensko pivo. Šjor Antonio je se-del kakor skesan grešnik oddaljen od nas, kraj peči, da-si je bila spomlad. Predavali smo, igraje tarok.

„Pagat ultimo“! zakričal je mladi Primorec: „šjor Antonio, kedaj se je rodil Gundulič“?

„V sedemnajstem veku“.

„Kaj še“, odzval se je Maček, „rodil se je leta 1598. Tous les trois, gospoda! Plačajte novčič“.

„A kaj je pisal“? vprašal sem ga jaz.

„Osmana“.

„Kaj je Osman“? je vprašal Lovro; „jaz bo-dem valat“.

„Velika pesem“, odgovoril je učenjak.

„Epos, šjor Antone, epos“! dodal je Primorec.

In tako dalje. Šjor Antonio se je hudo potil od same hrvaščine, ali poleg vsega tega je bil ve-seljak. Nekega dne po obedu smo sedeli zopet za mizo v kavarni. Govor se je zasukal na dekleta. Reševali smo jih neusmiljeno.

„Prosim vas, ločite se od te razprave“! je pripomnil Lovro, „dosti mi je že tega. Komaj da sem se jedne rešil. Vsaka ženska je Evina hči“.

k. uradnika kakor zastopnika politične oblasti: predstavljam vam višega komisarja dra. Mahkoveca Frenetičnim aplavzom in viharimi, penavljajočimi se živio-klici so izrazili zborovalci, da i oni občutijo do dna duše zadoščenje, izraženo po predsedniku.

Ko se je poleg vihar, rekel je predsednik, da je današnji shod peti v okolici. Prvi je bil na Proseku, ki pa je bil razpuščen in se je nadalje-val na Devinščini, na sežanskih tleh, kjer je za-stopal vlado ces. uradnik iz Sežane, drugi pri sv. Ivanu, tretji v Lonjeru — ki se je vrtil v najlep-šem redu, ker je bil zastopnik magistrata pameten mož — četrti v Bazovici (kjer je sicer tudi jel zabavljati znani komisar Vidusso, a se je vendar potolažil potem), peti je bil minole nedelje tu na Opčinah, katerega je pa sadela ista usoda kakor onega na Proseku. Shod, ki je bil razpuščen mi-nole nedelje, nadaljujemo danes.

Predsednik shodu je takoj brzojavil na Dunaj o nezakonitem postopanju komisarja Vidusso, in zgodilo se je, česar se je nadejal, spolnilo se je prorokovanje, ki je izrekel dr. Gregorin Vidussu v obraz: „Danes ste menda zadnjikrat zastopnik oblasti na naših shodih!“ (Ploskanje in dobro-klici.) Slavno namestništvo je odvzelo magistratu nad-zorstvo nad našimi društvi in shodi po okolici in s tem je nekako storjen prvi korak do uresničenja ideje, za katero se potegujemo mi. Vsed tega je danes prvič med nami c. k. komisar in bomo mogli svobodno zborovati. Svobodno, seveda, do-klar se bomo držali zakenite poti. Po tej poti bomo smeli danes svobodno izražati svoje mene-nje. In ako se bomo vedno držali te poti in ako bomo z zakonitostjo spajali tudi primerne odločnosti in seglasnost v zahtevanju, uverjeni bo-dite, da tudi dosežemo, kar želimo, da namreč vlada odvzame magistratu vse posle prenesenega delokroga. Povdarjam še jedenkrat: prvi korak je že storjen.

Priporočam vam torej, da se vedete mirno, trezne in dostojno zdrelih mož. Kajti le trezen glas treznih mož imponuje svetu. Oni, ki bodo že-leli pojasniti, naj se lepo oglašajo eden za drugim. In sedaj prepuščam besedo gospodu poslancu Ivanu

Šjor Antonio se je zelo čudil neprijateljstvu Lovra nasproti ženskemu spolu.

„Povem vam, kaj je na stvari“, odgovoril je Lovro, in na moje veliko začudenje je jel pripove-dovati mu, kako ga je prevarila Minka.

„E“! nasmijal se je šjor Antonio lokavo, „pridite k nam v Dalmacijo. Pa imate kaj videti. Izvrstnih devojk. Pri nas v S. imamo neko de-klico, lepo in polno denarja. Jedinica je in sirota brez očeta in matere, stric jej je varuh, a imetja do štiridesettisoč goldinarjev. Pridite, in jaz pri-pomorem lahko, da bode Vaša“.

Lovro je jel natančneje izpraševati Antona o tej bogati siroti, a mi smo se nasmejali od srca. Kratko potem nas je zapustil Anton, položivši izpit za pol gimnazija. Pozabili smo na bogato Dalma-tinko.

Nekega večera je došel Lovro domov neko-liko veseleji.

„Za osem dni odpotujem!“ mi je rekel, po-kazavši mi dekret, s katerim je bil imenovan učiteljem nekega hrvatskega gimnazija. „Pred vsem pa pojdem obiskat stariše“.

(Pride še.)

PODLISTEK.

Prijatelj Lovro.

Črtica po resnici. — Spisal August Šenoa. Prevel C—S

Poséli smo duhovnika Antona med-se. Bil je postaren človek in zelo navadne pameti. Hrvat po imenu in po mleku govoril je sicer prilično hrvatski, ali več v hrvatskem narečju nego bi smel izobražen človek. Včasih mu je ušla tudi itali-janščina. Zelo neprijetno mu je bilo, ako se je be-seda obrnila na hrvatsko knjigo: tu je bilo mo-jemu šjor Antonio kakor da keraka po gladkem ledu. Čudil sem se, kako da bode ta gospod učiteljem hrvaščine. Po prvem razgovoru z učiteljem hrvatskega jezika na vsučilišču uvidel je šjor An-tonio, da izpit iz hrvatskega jezika tudi za Hr-vata ni mačji kašelj. Slovniske oblike mu niso bile dovolj jasne, a o hrvatski književnosti je znal to-liko, da je nekako pred nekotiko stoletij neki Gundulič napisal neko „lepo“ pesem, po imenu „Osman“. To je seveda bilo premalo praškemu učitelju. Trebalo je torej Antonu, da zbere vse sile. Vsi smo mu bili učitelji. Profesor Anton je dobil sem profesorjev. Način predavanja nam je bil ne-

Nabergoja. Le ta (viharne pozdravljen) je spregovoril po priliki:

Slavno občinstvo, predragi volilci petega okraja! Ko krščanski duhovnik stopa na leco, navada je, da povabi verne, naj molijo za razsvetljenje, da bi njegova beseda dosegla svoj cilj, da bi navel poslušalce na dobro pot. Tudi jaz bi vas moral povabiti, da bi prosili svetega duha, da bi razsvetlil mene, da bi vam mogel povedati, kar čutim v svojem srcu, in da bi razsvetlil tudi naše ljudstvo, da bi spoznalo, kje so mu prijatelji in kje sovražniki.

V priprosti besedi hočem vam nekoliko razjasniti, kar mi je na srcu. Ne pričakujte od mene temeljitega govora, kajti bolehen sem nekoliko in marsikaj sem že povedal na shodu v Bazovici o razmerah v tem V. okraju. Danes mi preostaje manjši del.

O delovanju našem v deželni zboru tržaškem vam ne morem povedati ničesar, kajti v prvo nisem mogel zahajati k sejam radi bolezni, pozneje pa so bili okoliščanski poslanci prisiljeni, da se niso več udeleževali razprav. Vzrok vam je že povedal gosp. Goriup na Proseku. Povedal je, da smo zapustili deželni zbor vsled zasramovanja od strani onih, ki bi nas morali spoštovati kakor poštene ljudi, zveste državljanke, avstrijske davkoplačevalce in zveste Tržačane. Povedal vam je g. Goriup, kako je neki žid v mestnem zboru razžalil naše prednike, rekši, da so bili to razbojniki, najslabši ljudje, (gibanje in šumenje po vsej dvorani), ki so prišli tu doli krast in požigat. (Vskliki ogorčenja). Naravno, da človek, ki ima le iskrico narodnega čuta in ljubezni do samega sebe, ne more prenašati takega žaljenja. I mi smo morali protestovati, kajti naši predniki niso bili taki. Uloživši protest smo globoko užaljeni ostavili dež. zbor. To je vzrok, da vam ničesar ne morem poročati o svojem delovanju v deželni zboru.

Preidimo na mestni zbor. Tu je govornik povedal zopet, da o zadnjih volitvah ni imel namena kandidirati, in da se je udal le želji semišljenikov in pol. društva „Edinost“. Voljen je bil na dveh krajih, a odločil se je za ta V. okraj, ker mu je bliži in so mu razmere bolj znane. Vendar pa se je trudil, da je delal za vse okraje okoliščanske brez izjeme in tudi za mesto.

Vedno sem — tako je nadaljeval govornik — ukupno z drugimi tovariši svojimi priporočal varčnost v občinskem gospodarstvu, grajal brezpotrebno trošenje občinskega premoženja, a priporočal tudi, da se troši, kadar je zahtevala resnična potreba. Vsled takega opazovanja našega občinskega gospodarstva sem naletel na različne stvari. A vse sem povdarjal, kar sem opazil. Žal, da sem naletel na velika nasprotja, da-si mi je bil namen vsikdar najboljši.

Kar se dostaje posebnih potreb tega okraja, mi ni bilo mnogo prilike za delovanje. Ali kolikor je bilo moči, sem storil. Kmalu po volitvah, dne 17. junija, sem interpeliral župana zaradi vodnjaka, za katerega so prosili Openci. Saj veste, kako je bilo na Opencih! Na škafe so vam merili vodo, a to je gotovo, da je nikdar niste dobili toliko, kolikor ste jo potrebovali. Komaj so siromašne ženske dospele domov iz Trsta ob 11. uri predpoludne, že so morale, vse utrujene, daleč po vodo v tisto kalužo, kjer se kopljejo tudi psi in druge živali. (Res je!) Zato sem se pritoževal, podpiral vašo prošnjo, interpeloval in zahteval za vas potrebne vode. Župan se je izgovarjal, da ni obveščen o tem; naložil je tudi asessorju Pimpachu, a ta se je izgovarjal, da je imela dotična komisija mnogo drugega posla. O tem se lahko prepričate v mestnem arhivu. Videli bode, da govorim golo resnico.

Slednjič je moja interpelacija vendar imela zaželjeni vseh in vodnjak se je jel kopati. Od takrat nisem čul nikake pritožbe več. Zato mi tudi ni bila prilika delovati, toda vaše koristi sem imel vedno pred očmi. Dne 11. novembra istega leta sem se pritoževal radi postopanja okrajnih zdravnikov tu pri vas in pri nas na Proseku. Po nesreči imate sedaj vi istega zdravnika, katerega smo imeli mi takrat. Ta zdravnika sta neopravičeno uvela takse za ogledovanje telet. To je bilo nezakonito. Ako bi se kje drugje zgodilo kaj takega, takoj bi ju pozvali na odgovor. Njima pa se ni zgodilo ničesar, še danes sta v službi, kakor sta bila. No, vendar je koristila interpelacija,

ki smo jo stavili jaz in tovariši. Zdravnika sicer nista bila kaznovana, toda taks nista pobirala več. Vsaj takrat ne.

Omeniti moram, da sem dne 24. julija istega leta govoril zoper predloge, katerimi se hoteli obdržati prejšnji zistem užitnine ali daca. Temu zistemu ni bilo para nikjer drugje. Protestoval sem proti temu, da bi odprta dežela morala plačevati toliko kakor zaprto mesto. Na deželi je ljudstvo bolj revno in nima toliko zaslužkov kakor v mestu. Zato je krivično, da mora plačevati isto tako. Pregovor pravi: da kdor nima, temu tudi cesar ne more vzeti. Zato sem se potegoval za odpravo krivičnega zistema. (Pride še.)

Sijajno gmotno stanje slovenskega ljudskošolskega učitelja

na koncu razsvetljenega devetnajstega stoletja. (Govoril na glavni skupščini „Zaveze“ v Opatiji dne 20. avgusta 1896. l. Jernej Ravnikar, nadučitelj v Mokronogu.)

(Zvršetek.)

Vsled tega predlagam naslednjo resolucijo: Osmi glavni zbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Opatiji dne 20. avgusta meseca 1896. l. izjavlja:

„Z ozirom na vedno rastoči duševni in telesni napor ljudskega učitelja terja se dandanes od njega toliko, da pri sedanjem žalostnem položaju, gledé službenih, gmotnih, družbenih in pravnih razmer, nikakor ne more, kakor do sedaj, vseh svojih močij posvetiti z vspehom vzvišenemu poklicu. Nepovoljni odnošaji v učiteljskem stanu so postali že tako neznosni, da se je mnogo učiteljev ugonobilo vsled postranskih opravil; drugi zopet, ki nimajo prilike s takimi postranskimi službami izboljšati si svojega slabega gmotnega stanja, zró z nekako nemo ebupnostjo v še bolj žalostno bodočnost — in le redki so med nami, katerim je osoda bila vsaj toliko mila, da se jim godi malo boljše. — Kolikor pa se je dosedaj storilo za učiteljstvo, je tako bore malo, da še vredno ni kake omembe. Vsa uravnanja učiteljskih plač po raznih kronovinah bila so do sedaj samo slepilo nasproti ljudstvu, češ, za učiteljstvo se je storilo dovolj, več se ne more. Ne pomisli pa se, da večina učiteljstva živi v največji bedi in revščini. Posledica temu je vedno pomanjkanje učiteljev, kar pa se je jelo občutno kazati posebno v najnovejšem času. Sicer nameravajo temu nedostatku nekoliko odpomoči z ustanovitvijo deželnih konviktov (odgojišč) za učitelje, kar pa baje ne bode dosti pomagalo. Nasprotno smemo o tem že danes izraziti svoje pomisleke, kajti marsikateri mladenič se vsled tega ne bode maral posvetiti učiteljskemu poklicu. S takim duševno nezrelim učiteljskim naraščanjem se tudi narodovi naobrazbi ne bode koristilo. Šola, narodna izomika, ljudsko blagostanje ohrani se le tedaj na površju časa, ako se tudi učitelj v službenem, gmotnem, družabnem in pravnem oziru vzdržuje na površju časa.

Naslanjaje se na to izjavo danes tukaj zbrano slovensko učiteljstvo terja:

1. Uvaževaje prežalostno gmotno stanje vsega slovenskega ljudskošolskega učiteljstva — in gledé na to, da v kratkem izboljšajo plače c. kr. uradnikom, duhovnikom in častnikom, zahtevamo, da se tudi ljudskim in meščanskim učiteljem, ki so za državo in deželo vendar najvažnejši činitelji, letni dohodki uravnajo tako, da bodo jednaki onim c. kr. uradnikom v 11., 10., in 9. plačilnem razredu za učiteljstvo ljudskih ter v 10., 9. in 8. plačilnem razredu za učiteljstvo meščanskih šol.

2. Predno stopi ta uravnavna v veljavo, dovolijo naj se v ta namen povsodi in takoj primerne draginske doklade.

3. Ker deželni zbori najbrže tudi v prihodnje ne bodo vpoštevali § 55. državnega zakona z dne 14. maja meseca 1869. l., da bi učiteljem plače uravnali tako, da bi ti zamogli svojo moč obračati v svoj poklic ter da bi jim tudi v resnici bilo mogoče, svojo rodbino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja, sklene se, visoko c. kr. vlado naprositi, da blagovoli šolo vsprejeti v svoje področje, to je ljudska šola naj se podrži v.

4. V dosego tega naj „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ stopi v dogovor z drugimi deželnimi učiteljskimi društvi v Avstriji, da ukrepejo vse potrebno.

5. Vsa ta društva naj visokemu c. kr. ministertvu za uk in bogočastje predložé „skupno spomenico“, v katerej naj se razkrije gorje in prežalostno gmotno stanje vsega ljudskošolskega učiteljstva po avstrijskih deželah.

6. Ako deželna učiteljska društva — oziroma „zveza teh društev“ — spoznajo za potrebno, pošlje naj se v ta namen posebna deputacija do ministerskega predsednika, naučnega ministra — in celo do Njegovega Veličanstva, presvetlega cesarja in vladarja. Manjše dežele bi bile zastopane po enem, večje pa po dveh ali treh odposlancih.

7. Službena leta naj se vsled težavnega in napornega dela, ki ga ima učitelj pri vzgoji in pouku mladine, skrajšajo na 35 let, uštevši 3 leta začasnega službovanja.

8. Naslov „podučitelj“ naj se odpravi brezpogojno.

9. Tajna kvalifikacija je nekako nenravna in nepotrebna uredba, torej naj se odpravi.

10. Šolski zakon o nadzorovanju šol predela in popravi naj se v tem smislu, da se krajnim šolskim svetom vzame pravica nadzorstva v pedagoškem in didaktičnem oziru; prepusti pa naj se jim samo oskrbovanje stvarnih šolskih potrebščin.

11. Gledé na to, da pri sedanjih družbenih razmerah dobra vzgoja mladine posebno blagodejno vpliva v korist in blagor državi in deželim, skrbí naj se za večjo izobrazbo učiteljstva. Ako bi država to zahtevo odklonila, naj potem dežele to velevažno vprašanje prevzamejo same v svojo skrb po vzgledu Dunajskega mesta.

12. Posel „občinskega tajnika“ je časten in tak, da ga sme učitelj v svobodnem času opravljati; torej mu tega višje šolske gosposke tudi ne morejo in ne smejo zabraniti, ker ne nasprotuje zakonito določenim naredbam.

13. Pri bodočih volitvah v deželne zastope naj se po vseh slovenskih pokrajinah postavi vsaj eden kandidat iz vrste učiteljev v imenik poslancev, da ti potem kot izvedenci v šolskih zadevah pri sklepanju novih šolskih zakonov, ali pa pri prenosu že obstoječih, zamorejo vedno svoje mnenje izražati s pedagoške - didaktičnega stališča. Ti zastopniki iz učiteljskega stanu bili bi torej naši pravi zagovorniki in nekako poročstvo za boljšo prihodnost vsega slovenskega učiteljstva.

Hvala Vam lepa, da ste me blagovolili toliko časa poslušati. Prosim pa zdaj, da o tem perečem vprašanju izreče še kdo drugi svoje misli — in morebiti tudi svoje pomisleke. (Burno odobravanje in „živio“ kliči.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 24. novembra 1896.

Državni zbor. Proračunski odsek poslanske zbornice je vsprejel finančni zakon za leto 1897. Državni stroški so proračunjeni na 688,039.863 gl., dohodki pa na 689,155,139 gl. Proračun za investicije za leto 1897. pa znaša: izdatki 30,135,010, dohodki pa 4,782,820 gl. Finančni zakon daje dovoljenje, da se najme posojilo za investicije gl. 48,574.486.

Kuhn je imel prav! Pod tem zaglavjem je priobčil „Agrarier Tagblatt“ zanimiv članek, v katerem dokazuje, kako potrebno je, da je Avstrija skrajno previdna v svojih odnošajih do Nemčije. Z ozirom na Bismarckova razkritja meni članek zagrebškega lista, da še ni razkrita vsa zavrtnost politike naše nemške zaveznice. Priporoča, kako nas je Bismarck v osemdesetih letih hotel zaplesti v vojno z Italijo, z isto Italijo, s katero je on sam sklenil pogodbo. In v državi nemški, kjer se baje ne boje nikogar razun Boga, je še visokih ljudij, ki v očigled takemu evropskemu škandalu še hvalijo to nemško politiko in jej izrekajo priznanje. Da, še več! Celo oficijelni viri niso spregovorili besedice, katere bi mogli smatrati kakor odkrito, možko obsodbo takega izdajstva.

Ko bi bil doživel vse to pok. general Kuhn? To bi mu bilo v zadoščenje, njemu, ki je ob vsaki priliki svaril avstrijske državničke, naj bodo oprezni nasproti Nemčiji. Tudi l. 1888., ko je hotel lijak Bismarck zaplesti Avstrijo v vojno proti Italiji, je svaril Kuhn pred prijateljstvom Nemčije in je o neki priliki zatrdil brez ovinkov, da naš sovražnik ni Rusija, ampak Prusija! O tem so izvedeli na Nemškem in nemškemu pritisku se je posrečilo potisniti Kuhna — v pokoj.

Danes pa kažejo dejstva, kako dobro je sedil Kuhn, in kažejo menda še veliko jasneje, nego si je domisljal on sam. On je mislil najbrže, da bude Nemčija ob resnih dogodkih iskala pretvez, da se otrese svojih dolžnosti do svoje avstrijske zaveznice, toda Bismarck niti ni čakal takih resnih dogodkov, ampak varal nas je že popred. Seveda gredo danes vsa ta razkritja le na račun Bismarckov, in sedanji nemški državniki hote veljati za najlojalnejše ljudi na svetu; toda pokojni Kuhn, ako bi še živel, bi najbrže trdil še vedno, da naš najnevarnejši nasprotnik — ni na Vztoku. Minolost daje pravo Kuhn, ali pazijo naj državniki avstrijski, da tudi dogodki v bodočnosti ne opravičijo Kuhnovega nezaupanja do Nemčije.

V popolnito teh izvajanj utegne služiti tudi vest, došla dunajski „N. Freie Presse“, ki oporeka govoric, da se je povodom obiska carjevega v Vratislavi obnovila ona tajna pogodba med Rusijo in Nemčijo. Odnosaji med obema državama, da so najboljši, a v Peterburgu da so uverjeni, da se ohrani mir tudi brez obnovljenja one pogodbe.

Obisk našega cesarja na ruskem dvoru. Z Dunaja javljajo: Avstro-ogerski poslanik v Peterburgu, knez Fran Lichtenstein, ki je došel na Dunaj z velikim knezom Nikolo Nikolajevičem, vrne se v Peterburg prve dni decembra meseca. Čim dospe knez Lichtenstein v Peterburg, odredi sporazumno z ruskim dvorom zadnje dispozicije za obisk cesarja Frana Josipa v Peterburgu. Kajti določeno je, da naš cesar prvi vrne obisk ruski carski dvojici v Peterburgu.

Armenci, ki prosijo dovoljenje za vrnitev. Iz Sredca poročajo, da je izmed 15.000 Armencev, ki so po zadnjem klanju pribegnili na Bolgarsko, preko 1.000 prosilo turško vlado v zajednji prošnji, da jim dovoli vrniti se v Carigrad, kjer imajo svoje sorodnike in imetje. Obljubili da so v prošnji, da bodo povsem mirni in poslušni. Kolikor pa se čuje, je turška vlada odbila to prošnjo.

Različne vesti.

Mestni svet tržaški. Sinoči je imel naš občinski zastop svojo XXX. letošnjo javno sejo. Predsedoval je župan dr. Pitteri, prisotnih je bilo 31 svetovalcev. Po odobrenju zapisnika XXIX. javne seje je župan priobčil, da je najviša istancija zavrgla utok mestne občine tržaške proti namestništvu naredbi, ki je zabranila uzidanje plošče v spomin sestanku nekaterih istrskih županov v Trstu na dan 2. novembra 1894. Usoda tega utoka bila je sicer že prijavljena po časopisih, toda župan da kljub temu priobčuje stvar zboru, da jo le-ta vzame na znanje.

Zatem je svetovalec Schellander provzročil dolgo razpravo, kaj je s preiskavo proti vzgajališču „Notre Dame de Sion“. Kakor znano, zagnalo je tukajšnje magistratovo trobilo to poletje strašen hrup proti temu zavodu, toda vse te ovadbe ki so seveda našle svoj odmev v mestnem svetu, so se pokazale kakor klevetanja in obrekovanja. Sinoči je župan povedal, da je ta preiskava v rokah c. kr. namestništva. Liberalci Benussi je izjavil svoje začudenje na tem, da je nemestništvo prevzelo od mestnega sveta provzročeno preiskavo, ne da bi bil o tem obveščen mestni svet; liberalci Venezian pa je izrekel svojo pristržno željo, da bi bil pouk v tem zavodu „narodni“ (to je: italijanski) ne pa verski.

Zatem je imel zbor imenovati novega ravnatelja javnega dobrotvorstva. Vsled predloga svetovalca Combija je zbor potrdil dosedanjega ravnatelja, dr. Karla Levi-ja še za naprej v tem poslu.

Brez razprave je odobril zbor predlog zdravstvenega odseka za pomnoženje in reorganizacijo bolniškega in zdravniškega osebja za bolnišnico pri sv. Mariji Magdaleni. O tej točki je svetovalec Dollenz spominjal na svoja opetovana svojačasna priporočila glede zboljšanja položaja bolniških strežajev. Svetovalec dr. Morpurgo je odgovoril, da je položaj tega osebja izdatno zboljšan vsled reorganizacije, kajti bolniškim postrežnikom se ni le povišala plača, ampak dobivali bodo hrano in stanovanje brezplačno. Svetovalec Dollenz je izrazil na to svojo zadovoljnost, da so se njega priporočila rešila tako povoljno. — Istotako brez razprave je zbor odobril predlog zdravniškega odseka, da je

v mestni bolnišnici zasnovati nov kirurški oddelk, ter namestiti v istem zdravniku-primarija, asistenta in sekundarija.

Slednjič je zbor brez razprave in soglasno dovolil nekatere dodatne kredite in s tem izčrpil dnevni red. Ob 8½ je župan zaključil sejo.

Torej že tako daleč smo v nas! Minole sobote popoldne smo dobili brzojavko iz Ljubljane. Prvi utis te brzojavke je bila osupelost — strme nje; toda ta utis se je kmalo umaknil drugemu čutu: užaljenju, globokemu, pristnemu užaljenju.

Naše javno in medsebojno življenje jelo je že kazati žalostne, prežalostne oblike. Naj se ozremo na desno ali na levo, povsodi vidimo, da je res radikalizem prevzel slovenska arca, toda radikalizem najžalostnejše vrste. Radikalni smo, radikalni do ekscesa, ko gre za to, da pobijamo svojega — brata, ako nam je isti politični nasprotnik. Ne, to nam ne zadošča več! Storili smo — glasom gori omenjene ljubljanske brzojavke — korak dalje: iz svojega slovarja smo zbrisali pojmi strpnosti tudi glede onih lastnih rojakov, ki sicer niso poznani kakor naši politični nasprotniki, katerih nazori pa se morda za nijanso razlikujejo od naših. Ali kar je najhuje: ta borba proti osebam je že daleč prekoračila meje dopustnosti in je zadobila oblike, ki so v dijatralnem nasprotju s krščanskimi in — z liberalnimi načeli! Ta naš medsebojni boj je jel naperjati svoje pušice proti ekzistenciji posamičnikov.

Od verodostojne osebe v Ljubljani smo prejeli minole sobote brzojavko: „Čujem, da je uradnik mestne (slovenske) ljubljanske hranilnice suspendiran od službe, ker je prevzel uredništvo „Slov. Lista!“

Vest se nam je videla toli gorostasna, neverjetna, da je niti nismo hoteli priobčiti, ampak smo se nemudoma obrnili do dotične osebe, da nam potrdi še enkrat, da-li je rečena vest resnična. A včeraj smo dobili zopet lakonično vest, ki potrjuje, kar je naznanila brzojavka.

Pred seboj imamo torej fakt, da je prišel kdo ob kruh, ker ima — svoje prepričanje in ker je hotel tudi javno zagovarjati to svoje prepričanje. To je goli, nagi — strašen fakt. Strašen, da! To pa ne radi dotične prizadete osebe in radi tega jedinega slučaja, ampak ker nam je ustvarjen precedenčni slučaj, kateremu žalostna posledica bi mogla biti ta, da se umaknejo značaji iz javnega življenja — boječi se, ti od te, drugi zopet od druge strani — osebnega proganjanja. Ali se ob takih okoliščinah more naše narodno in politično življenje razviti v zdravi smeri? Ali si po tej poti vzgojimo odkritih značajev? Ako se nam bodo jeli umikati iz javnosti misleči in svojim razumom presojajoči ljudje, kaj nam ostane potem? Ali nas res tako mika usoda nemških liberalcev? Tudi oni niso trpeli poleg sebe nikogar, ki se ni slepo uklanjal oblastnežem na krmilu stranke; tudi oni niso hoteli samostojnih značajev, tudi oni so zahtevali le slepe pokorščine, tudi oni so uklepali v okove parlament, birokracijo in svoje lastne volilce! In kam so dospeli, do kje so pritirali konečno! Današnje podrtine nekdanje slave nemško-liberalne so v preresen opomin vsem, kako se ne sme postopati, opomin, da je slepa nestrpnost najslabši svetovalec ljudem, nastopajočim v javnem življenju, a nestrpnost do ljudi v lastnem taboru je pa kál bodoče neizogibne pogube.

Mi ne vemo, kateri gospodje imajo prvo besedo v ravnateljstvu mestne hranilnice ljubljanske, ker ne moremo držati v evidenciji takih stvari. Ali to vemo, da dotični gospodje pripadajo stranki, ki se nazivlje liberalno. Tem bolj bi smeli pričakovati, da se bodo oni v prvi vrsti kazali liberalne vsikdar in povsodi, zlasti pa, da bodo spoštovali osebno svobodo vsakogar. A glavni znak osebne svobode sta dandaneš, v tem prosvetljenem veku, pravo do lastnega prepričanja in pa svoboda v izražanju istega. Odločno, silno odločno je torej, ako to pravo in to svobodo hoče kratiti stranka ali skupina, ki se nazivlje — liberalno. S tem jej je pritisnjen znak neiskrenosti. Iskrenim obžalovanjem beležimo torej ta korak gospodov v ravnateljstvu mestne hranilnice ljubljanske, ker se bojimo, da račun za ta korak bode morala plačati vsa stranka.

Gosp. Trstenjak je morda zagrešil kako nepravilnost s tem, da ni obvestil ravnateljstva o

svojem koraku. Morda, pravimo, ker nismo obveščeni o tem. A tudi v tem slučaju bi bilo ravnateljstvo lahko varovalo svoje stališče, ne da bi bilo posegnilo po toli radikalnem in odločnem sredstvu. O umestnosti ali neumestnosti koraka g. Trstenjaka se da govoriti, ta korak so mogli gospoda tudi obsoditi, nikoli pa bi se ne bili smeli ponizati do takega čina — netolerancije. Netolerancija je tem odurnejša vsakomur, ako je došla — ponavljamo to — od liberalne strani.

Nam ni do Trstenjakove osebe, ker tega gospoda niti ne poznamo po licu, niti bi se ne razgrevali radi tega dogodka, da je isti le ljubljanske lokalnega pomena. Ali — kakor smo že povdarjali gori — ta praksa bi nam utegnila zastrupiti vse javno življenje, ker bi provzročila, da bi si „nikdo ne upal več kazati svojega političnega prepričanja, bojé se, da ga ne primejo za vrat oni, od katerih je le količjak zavisen. Kakov narod postanemo potem?

Stvar je grozno neprijetna prav za nas tržaške Slovence. Uprav te dni se zgražamo v vseh mogočih variacijah nad netolerancijo tržaškega magistrata, ker brezsrčno meča na ulico ljudi, ki mu niso pristaši, a v isti hip odstavljajo v Ljubljani, v našem središču, uradnika, ker se morda njegovi nazori nekoliko razlikujejo od nazorov onih gospodov, ki se nad njim! Ali ni, da bi morali obmolkniti tudi mi se svojimi pritožbami zoper nestrpnost naših nasprotnikov in se — sramovati?!

Nov poštni urad. Dne 1. decembra 1896 odpre se v Komendi, polit. okraj Kamniški, nov poštni urad, ki se bode pečal s pisemsko in vožne pošto ter ob enem služboval kakor nabiralnica poštne-hranilniškega urada.

Zvezo bode imel s poštним uradom v Kamniku po poštne poti.

O veselici na Greti na korist družbe sv. Cirila in Metoda smo bili prejeli daljši dopis iz Barkovelj, ki pa ni bil priobčen do sedaj po ne-ljubem naključju. Isti slove:

Čakal sem in čakal ali dočakal nisem, da bi se našla kje kaka požrtvovalna duša, ki bi cenjenim čitateljem „Edinosti“ vsaj nekoliko poročala o izidu zadnje veselice, ki so jo priredili rodoljubi na Greti v nedeljo dne 8. t. m. v korist družbi sv. Cirila in Metoda blagohotnim sodelovanjem pevskega društva „Adrija“ iz Barkovelj.

Čudni ljudje smo mi Slovenci, dá, res čudni. Ako je ta nadležna burja tu ali tam komu kar brez dovoljenja dotičnika odnesla klobuk z glave in žnjim samooblastno pometala in plesala po mestni ulici, ne zmené se, je-li to komu prav ali ne; ali so morda kje v okolici peščica okoličanskih nezavednežev nabrali malo svoto za „Lego“ in je ob tej priliki družba morda zabavljala rujojenjem laških pouliških pesmi in zabavljanjem zoper našo narodnost: spiše vam italijanska čenča kar cele kolone dolgo poročilo (seveda je vse res, ako ni kaj laži vmes), dočim se pri nas celó pozablja na tako važne in v plemeniti namen prirejene veselice. Tako ne smemo, ampak: hvali, kar je hvalliti; grajaj, kar je grajati; molči, kar ni govoriti. In tako bode prav.

Nu, nu, ne mislite dragi čitatelji, da je namen teh-le vrstic, kritikovati na dolgo in široko prireditvev skromne veselice na Greti; ne, le nekoliko naj spregovorim, da se ne bode mislilo, ali da ni bilo prav nič, ali Bog ve kaj.

Ljudstva na veselici bila je skoro polna dvorana; gotovo bi pa bila udeležba lahko še večja, ako bi ne bili za to pozabili nekateri bližnji okoličani in ako se ne motim — tudi meščani. (Mnogo jih je bilo tega dne na shodu v Lonjeru. Op. ured.)

Petje je izvajalo pevsko društvo „Adrija“ pod vodstvom gosp. H. Ražema. Nekatere točke so se pele prav dobro, druge povoljno, ali bilo bi lahko še bolje, ko bi se vsi gg. pevci držali strogega navodila njih pevovodje, ali — je že tako! — „Mornar“, samospjev baritona, pel je g. Miroslav prav dobro, le tu pa tam nekoliko pretiho. Pokazati je hotel menda, da čuti kar poje; isto velja tudi za njegovega spremljevalca na glasovirju, g. Jaroslava. Točki brač „solo“ spremljevanjem glasovira morali sti izostati, ker je bil eden od omenjenih sotrudnikov nenadno zadržan. — Nadomestoval ja je orkerster. Tudi mlada deklamovalka, gč. I. Kariš, pokazala je v Silvestrovi „Slovenki“, sad iz otroškega vrta družbe sv. Cirila in Metoda.

